

OSTALI SIREVI

Vrst sira	Broj uzorka	Polučeni broj točaka		Proizvođač
		ukupno	za miris i okus	
Tálzít	30	15.75	7.5	»Slavijaa«, Staro Petrovo Selo
Sir za ribarje	42	17.5	9	Zagreb, pogon Rovišće
»Osječanka«	52	15.5	7.5	T. M. P. Osijek
Romađur	54	17.5	8.5	»Slavijaa«, Staro Petrovo Selo
Gervais	59	17	8	»Slavijaa«, Staro Petrovo Selo
Kvangli	55	15	8	»Slavijaa«, Staro Petrovo Selo
Topljeni u kutijama	62	14.5	7.5	Z. M. Zagreb
Trapist bez kore	53	12	5	T. M. P. Osijek

Analize sadržine vode i masti u maslacu iz sirevima izvršio je laboratorij Zagrebačke mljekare.

Mliječni proizvodi ocijenjeni su 20. IV. u poslovnici Udruženja. Zbog velikog broja uzoraka ocjenjivale su 2 komisije, i to:

a) tvrde i polutvrde sireve:

Ferdebar Mato, Kohout Većeslav, Markeš ing. Matej, Rudnički Antun, Sabadoš dr. ing. Dimitrije.

b) maslac, meke i topljene sireve:

Cimić Ivan, Jembrek Ivan, Kaštelan ing. Dinko, Kauf Dragutin, Miletić ing. Silivija, Petričić ing. Ante.

Markeš

Z A N A Š E S E L O

KADA TREBA KOSITI LIVADE

U ovo doba godine u našim krajevima pada kosidba prirodnih livada kao i prvog otkosa lucerke i crvene deteline. U plavnim predelima kosidba je nešto kasnije nego u ravničarskim, ali je i tamo vreme za kosidbu vrlo blisko.

Seno je glavna stočna hrana, naročito zimi kada nema pašu ni druge zelene hrane. Seno treba stoci da pruži oko dve trećine najvažnijih sastojaka koji su joj potrebni za život, za rad i za davanje proizvoda, radi kojih se stoka gaji. Zbog toga seno mora da bude dobre kakvoće, ukusno i hranljivo.

Vrednost sena kao i svakog stočnog hraniva zavisi od hranljivosti njegovih sastojaka. Dobro seno je bogato hranljivim sastojcima, a loše siromašno i po hranljivoj vrednosti slično slami.

Naročito je značajno seno dobre kakvoće u zimskoj ishrani muzne stoke. Osnovni uslov za visoku mlečnost grla je obilna i pravilna ishrana. Pod pravilnom ishranom podrazumeva se da hraniva moraju sadržati sve potrebne hranljive sastojke i za život grla i za proizvodnju mleka. Stoga seno koje se daje muznoj stoci mora da bude najboljeg kvaliteta.

Od hranljivih sastojaka najvažnije su belančevine. Mlečnost u najvećoj meri zavisi od toga da li belančevine ima dovoljno u hrani. Ako belančevine nedostaju, grla će davati i male količine mleka. Glavni uzrok niske mlečnosti krava kod nas je hrana siromašna belančevinama.

Hraniva koja sadrže veće količine belančevina veoma su skupa i rećko koje gazdinstvo može da proizvede ili nabavi veće količine. Međutim, da se raspolaže prvoklasnim senom, onda se i sa neznatnim utroškom tih skupih koncentrovanih hraniva može da postigne visoka mlečnost.

Drugi važan sastojak hraniva su vitamini. Vitamini nemaju direktan uticaj na mlečnost, ali su neophodni za život i zdravlje grla. Nedostatak vitamina izaziva teške bolesti, pa čak i smrt. Stoga se vrednost stočnih hraniva ceni po sadržaju ova dva najdragocennija sastojka — belančevine i vitamina.

Sadržaj hranljivih sastojaka u senu u velikoj meri zavisi od vremena kosidbe livade. Sa najbolje livade može da se dobije loše seno, ako se ne kosi na vreme. Kod nas je uobičajeno u svim krajevima vrlo kasna kosidba livada kao i deteline i lucerke. Kasna kosidba je veoma štetna.

jer jako umanjuje vrednost sena, a ujedno pogoršava travni sastav livade i narednih otkosa.

Ako se zakasni sa kosidbom, najvažniji sastojci sena — belančevine i vitamini se gube, i to gubici su tim veći, što je kosidba kasnije obavljena. Može se dogoditi, da se usled kasne kosidbe dobije samo polovina hranljivih sastojaka koje su biljke sadržale u povoljno vreme za kosidbu. To znači da se kasnom kosidbom gubi oko polovina vrednosti sena.

Gubici u hranljivim materijama nastaju iz sledećih razloga: mlade trave sadrže velike količine belančevina i vitamina, i tada su najhranljivije. Što su biljke starije, smanjuje se sadržaj ovih sastojaka u stabljici i listu. Trave ogrube i postaju drvenaste a lišće se postepeno suši i opada. Sa starošću biljke povećava se sadržaj odrvenjenih vlakana u kojima se nalazi celuloza. Celuloza je takav sastojak trave koji nema vrednost za ishranu stoke. Isto tako sa starošću biljke jako se smanjuje količina vitamina. Opadanje količine hranljivih sastojaka u biljkama je najveće u doba punog cvetanja biljaka pa do sazrevanja semena, jer se pri obrazovanju semena izvlače iz stabljike i lista svi hranljivi sastojci. Kada su biljke zrele, stabljike sasvim odrvene i ogrube i sadrže gotovo samo zelulozu. Ako se u to vreme livade kose, dobije se slama a ne seno. Kod nas se livade kose kasno zbog toga što poljoprivrednici smatraju da tako dobiju više sena. Međutim, to je zabluda. Količina trave se ne povećava stalno do zrelosti trave. Biljke rastu i dostižu najveću visinu u vreme punog cvetanja. Kasnije više ne rastu, i prinos trave se ne može povećati. Količina trave ostaje ista ili se čak i smanjuje usled sušenja i opadanja lišća. Veći prinos trave kod kasne kosidbe je samo prividan, jer grube nesavitljive biljke zauzimaju više prostora nego mlade biljke koje mogu bolje da se slože.

Najpovoljnije je vreme kosidbe, kad su u punom klasu trave koje preovlađuju, a neposredno pred njihovo cvetanje. U to vreme je prinos sena nešto manji nego kada bi se kosilo kada trave procvetaju, ali se dobija najveća količina hranljivih sastojaka. Čim počne cvetanje, gubi se petina one količine belančevina koje su biljke sadržale u doba klasanja. Pri kraju cvetanja gubitak belančevina dostiže čitavu polovinu od količine. Ako se kosidba obavlja još kasnije u doba obrazovanja semena, onda gubici iznose oko 60%. Prema tome opadanje hranljive vrednosti

trave je od početka cvetanja naglo, a nešto veći prinosi, koji bi se dobili kada bi se livade kosile u vreme cvetanja, ne mogu ni izdaleka da pokriju ovako velike gubitke u hranljivim sastojcima.

Stoga se sa kosidbom ne sme zakasniti. Vreme kosidbe mora da padne u doba punog klasanja trave, a najkasnije u početku njihovog cvetanja. Ako na livadi raste više vrsta trave, koje klasaju u isto vreme, onda se rok kosidbe određuje prema onoj vrsti koje preovlađuju.

Crvenu detelinu i lucerku treba kositi u početku cvetanja i to čim se pojave prvi cvetovi. Ove su biljke veoma bogate u belančevinama. Ako se sa kosidbom malo zakasni nastaju veliki gubici usled brzog zdrvenjavanja stabljike. Sem toga lišće kod starijih biljaka vrlo lako opada, tako da kasnom kosidbom mogu da se dobiju samo stabljike, a u lišću crvene deteline i lucerke nalaze se četiri petine belančevina od ukupne količine koju ove biljke sadrže. Prema tome se i od lucerke i crvene deteline kasnom kosidbom može da dobije loše seno, siromašno u hranljivim sastojcima.

Kasna kosidba štetno utiče i na sastav trave na livadi, jer se njome omogućava nesmetano širenje korova. Time se iz godine u godinu pogoršava kvalitet sena, jer se povećava učešće korova u travnojmasi. Glavni uzrok velike zakorovljenosti livada u našoj zemlji je kasna kosidba. Kasna kosidba umanjuje prinose u kasnijim otkosima. Prema tome, štetan uticaj kasne kosidbe je mnogostruk.

Kosidba je neodložan posao koji se mora obavljati u što kraćem roku i to najkasnije do početka cvetanja trave ili crvene deteline i lucerke. U vreme košenja moraju se zato iskoristiti sva raspoloživa sredstva s kojima gazdinstvo raspolaže, da bi kosidba bila blagovremeno obavljena.

Na kraju ponovo podvlačim da je dobro seno osnovna hrana za muznu stoku. Dobro seno je najbolje, a i najjeftinija hrana, jer se po hranljivoj vrednosti približava koncentratima. Zbog toga može da se postigne visoka produkcija mleka kod ishrane dobrim senom uz dodavanje manjih količina koncentrovanih — zrnastih hraniva. Ako stoku hranimo lošim senom, ona će davati malo mleka, a usto će i gladovati, jer je vrednost lošeg sena mala.

Stoga svaki poljoprivrednik mora da posveti najveću pažnju pri spremanju sena, a na prvom mestu je blagovremena kosidba.

Ing. Jovanka Ocokolić, Beograd